

Seksuaaliväkivalta

– kertominen, auttaminen ja ennaltaehkäisy 15-17-vuotiaiden nuorten näkökulmia

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten kokema seksuaaliväkivalta on lisääntynyt. Tämä on erittäin huolestuttavaa. Kouluterveyskysely tuottaa tilastollista tietoa, mutta nuorilta itseltään saatua arvokasta kokemuksellista tietoa ei ole juurikaan saatavilla.

Mikä on tämän kyselyn tarkoitus?

Suomi allekirjoitti **Lanzaroten ihmisoikeussopimuksen** vuonna 2007 ja hyväksyi sen vuonna 2011. Lanzaroten sopimuksen tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja torjua kaikkea lapsiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää, hokuttelua ja seksuaaliväkivaltaa sekä auttaa niiden uhreja.

► Pääset vaikuttamaan

Osana Suomen ensimmäistä Lanzaroten ihmisoikeussopimuksen kansallisen toimeenpanosuunnitelman valmistelua haluamme kuulla 15-17-vuotiaiden nuorten näkemyksiä seksuaaliväkivallasta. Toivomme kuulevamme nuorten ajatuksia aiheesta. Osallistumalla haastatteluun autat ammattilaisia ymmärtämään paremmin nuorten kohtaamaa seksuaalista väkivaltaa, miten sitä kokeneita voidaan auttaa ja miten sitä voisi ennaltaehkäistä. Toimeenpanosuunnitelmaa tullaan muokkaamaan nuorten ajatusten pohjalta.

Nuoret saavat vastaajapalkkioksi Fazerin tuotepaketin.

► Juuri sinun ajatuksesi ovat tärkeitä

Lastensuojelun asiakkaina olevat lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa sekä suuressa riskissä joutua kokemaan seksuaaliväkivaltaa. Tästä syystä johtuen toteutamme tätä aihetta koskevan kyselyn ensisijaisesti lastensuojelun sijaishuollossa asuville ja lastensuojelun avohuollon piirissä oleville nuorille.

Kyselyssä ei kysytä suoraan sinun henkilökohtaisia kokemuksiasi. Voit kuitenkin vastata kysymyksiin omien kokemustesi kautta, tai sen perusteella mitä ajattelet nuorten yleisesti tai kaveripiirissäsi ajattelevan. Ei ole olemassa oikeita tai väärä vastauksia. **Saat itse valita sijaishuoltopaikan ammattilaisen, joka sinua haastattelee.**

Mitä on seksuaaliväkivalta?

Seksuaaliväkivallalla tarkoitetaan yleisen määritelmän mukaan seksuaalisia tekoja ilman toisen suostumusta, esimerkiksi seksuaalista häirintää, houkuttelua, pakottamista, kiristystä tai seksuaaliseksi väkivallaksi luokitellun materiaalin näyttämistä toiselle. Nuorilla voi olla myös sellaisia ajatuksia ja kokemuksia, joita ei tähän ole listattu.

Seksuaaliväkivalta jää usein piiloon, sillä sen kokemiseen saattaa liittyä voimakasta häpeää ja syyllisyyttä. Tämä voi estää kertomisen ja avun saamisen. Siksi on erittäin tärkeää kehittää tapoja helpottaa seksuaaliväkivallasta kertomista ja sitä kautta lasten ja nuorten avun saantia.

Mitä haastatteluun osallistuminen tarkoittaa?

1. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista.
2. Saat itse valita ammattilaisen (esim. omaohjaaja), joka haastattelee sinua.
3. Haastattelun alussa hän kysyy lupaasi haastatteluun.
4. Haastattelutilanteessa edetään ehdoillasi:
  - Voit keskeyttää haastattelun milloin vain ja sinun ei tarvitse kertoa syytä siihen. Haastattelun keskeyttämisestä tai suostumuksen peruuttamisesta ei aiheudu sinulle mitään seuraamuksia.
5. Emme tallenna henkilö- tai tunnistetietoja, joten sinua ei voida tunnistaa haastatteluaineistosta.
6. Ammattilaisen on kuitenkin reagoitava lain velvoittamalla tavalla, jos kerrot haastattelussa asioita, jotka velvoittavat lastensuojelu- tai rikoslain mukaisiin toimenpiteisiin.
7. Tämän infokirjeen lopussa näet haastattelukysymykset, joihin voit perehtyä etukäteen ja näin valmistautua vastaamaan kysymyksiin.
8. Vastaukset kirjoitetaan ja tallennetaan Webropoliin. Osassa kysymyksistä on valmiita vastausvaihtoehtoja ja osa kysymyksistä on avoimia. Näihin sinua haastatteleva ammattilainen kirjoittaa vastaukset kertomasi perusteella, tai voit halutessasi kirjoittaa ne itse.
9. Sosiaalityöntekijäsi on antanut sinulle luvan osallistua tähän haastatteluun. Myös huoltajasi on saanut haastattelua koskevan infokirjeen.
10. **Huomio: Varmista, että aikuinen tallentaa tärkeät vastauksesi painamalla Lähetä-nappia kyselyn lopussa.**

Mihin vastauksia käytetään ja miten ne arkistoidaan?

Nuorten vastaukset analysoidaan ja yhteenvedot huomioidaan Lanzaroten sopimuksen toimeenpanosuunnitelmassa. Lisäksi tarkoituksena on tehdä video lapsille ja nuorille kyselyn tuloksista.

Digitaalinen haastatteluaineisto säilytetään Pesäpuu ry:n tietosuojatutkimus kansiossa. Aineistoa tullaan hyödyntämään 2022 vuoden loppuun saakka vain tähän tarkoitukseen, minkä jälkeen se tuhoetaan asianmukaisesti.

Jos sinulla on kysyttävää haastatteluun liittyvästä tietojen arkistoinnista, voit olla yhteydessä Pesäpuu ry:n tietosuojavastaavaan Kaisu Saastamoiseen, puh. (014) 332 2500, toimisto@pesapuu.fi.

Mistä apua ja tukea?

Joskus tällaisesta teemasta puhuminen voi herättää itsessä esimerkiksi ahdistusta, surua tai vihaa. Voi myös olla, että mielessäsi herää monenlaisia omaan elämänhistoriaasi liittyviä kysymyksiä. Onkin tärkeää, että sinulla olisi mahdollista keskustella haastattelun jälkeen jonkun turvallisen aikuisen kanssa tunteistasi sekä heränneistä kysymyksistä ja ajatuksista. Voit myös palauttaa mieleesi jonkun aiemman tilanteen, jossa on syntynyt vastaavanlaisia ajatuksia ja tunteita. Mikä tai kuka sinua auttoi siinä hetkessä eteenpäin?

Jos itselläsi on tai jos tiedät, että jollakin ystävälläsi on kokemusta seksuaaliväkivallasta (esim. seksuaalisesta häirinnästä), apua ja tukea on mahdollista saada myös täältä:

Ensi- ja turvakotien nuorten palvelu: nettiturvakoti.fi/info-ja-materiaali/chat/

Chatissa voit keskustella nimettömästi. Lasten ja nuorten chat päivystää arkipäivisin klo 15-17. Lasten ja nuorten chatin ollessa suljettuna, tule juttelemaan Apua väkivaltaan chatiin. Apua väkivaltaan chat on avoinna ma-pe klo 12-18 ja lauantaisin klo 14-17.

Selvitystyö on osa kansallisen lapsistrategian toimeenpanoa ja sen toteuttaa lastensuojelun kehittämissyhteisö Pesäpuu ry.

Lisätietoja antaa:

Johanna Liukkonen, johanna.liukkonen@pesapuu.fi ja Johanna Barkman, johanna.barkman@pesapuu.fi

Nuoren lupa

Olen perehtynyt saamaani infotekstiin ja päässyt tutustumaan haastattelukysymyksiin etukäteen.

Kyselyn sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin kyselyä koskeviin kysymyksiini.

Ymmärrän, että vastauksiani voidaan käyttää Lanzaroten sopimuksen toimeenpanosuunnitelmassa ja nuorille tehtävässä videossa. Missään vaiheessa vastaukseni eivät ole tunnistettavissa.

Lisäksi olen tietoinen siitä, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja minulla on oikeus milloin tahansa haastattelun aikana keskeyttää osallistuminen syytä ilmoittamatta.

Vastaaja

Ikä vuosina

Sukupuoli

Ilmiön tarkastelu

1. Mikä sinun mielestäsi on seksuaaliväkivaltaa?
2. Kuinka yleistä arvioisit alle 18-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaaliväkivallan olevan?
erittäin harvinaista 1 2 3 4 5 6 erittäin yleistä
3. Missä arvioisit lapsiin tai nuoriin kohdistuvan seksuaaliväkivallan tapahtuvan?
4. Mitä sinä ajattelet näistä asioista?

Kertominen ja avun hakeminen

5. Kenelle mahdollisesti kertoisit, jos kokisit seksuaaliväkivaltaa (eli esim. seksuaalisia tekoja ilman toisen suostumusta, seksuaalista häirintää, houkuttelua, pakottamista, kiristystä tai seksuaaliseksi väkivallaksi luokitellun materiaalin näyttämistä toiselle)?

Esimerkit: kaverit, vanhemmat, ohjaaja/sijaisvanhempi, sukulainen, sosiaalityöntekijä, nuorisotyöntekijä, opettaja, koulukuraattori/kouluterveydenhoitaja, harrastuksen ohjaaja, terveydenhoitaja/lääkäri, terapeutti/psykologi, poliisi, joku muu kuka?

Ei kenellekään

6. Mitä ajattelet, keille ammattilaisille sinä ja kaverisi haluaisivat ilmoittaa, jos kokisivat seksuaaliväkivaltaa?

Esimerkit: ohjaaja/sijaisvanhempi, sosiaalityöntekijä, nuorisotyöntekijä, opettaja, koulukuraattori/kouluterveydenhoitaja, harrastuksen ohjaaja, terveydenhoitaja/lääkäri, terapeutti/psykologi, poliisi, joku muu kuka?

Ei kenellekään

7. Mitä muuta haluat sanoa näistä henkilöistä/ammattilaisista?
8. Onko nuorten helpompi kertoa asiasta ennemmin (voi valita myös kummatkin vaihtoehdot)
tutulle ammattilaiselle (esim. opettaja, sosiaalityöntekijä)
tuntemattomalle seksuaaliväkivaltatyön ammattilaiselle?
1. Miksi? Kerro lisää

9. Millaisilla eri tavoilla haluaisit kertoa tai kaveripiirisi kertoisi ammattilaisille mahdollisesta seksuaaliväkivallasta? (Valitse tärkeimmät)

<i>kasvokkain</i>	<i>nimettömässä palvelussa</i>
<i>chattipalvelussa</i>	<i>miten muuten?</i>
<i>somen kautta</i>	<i>(Ideoi vapaasti. Esimerkiksi tabletteja on kokeiltu</i>
<i>puhelimessa puhumalla</i>	<i>helppoon ja jatkuvaan yhteydenpitoon</i>
<i>tekstaamalla</i>	<i>sosiaalityöntekijän kanssa.)</i>

Miksi? Kerro lisää

10. Mikä tekisi seksuaaliväkivallasta kertomisesta helpompaa?
11. Mikä estäisi kertomisen?

Ennaltaehkäiseminen

12. Miten seksuaaliväkivaltaa voidaan ehkäistä?

13. Kenen tai keiden vastuulla on seksuaaliväkivallan ehkäiseminen? (Valitse tärkeimmät)

kaverit	opettaja
vanhemmat	koulukuraattori/kouluterveydenhoitaja
sukulaiset	harrastuksen ohjaaja
sijaishuollontyöntekijä/sijaisvanhempi	terveydenhoitaja/lääkäri
ohjaaja	terapeutti/psykologi
sosiaalityöntekijä	poliisi
nuorisotyöntekijä	Joku muu kuka?

Miksi? Kerro lisää

Kehittämisehdotuksia avun saamiseksi

Kyselyssä halutaan tietää mikä nuorten mielestä toimii tämänhetkisissä tuen palveluissa. Voit ideoida myös sellaista mitä ei ole vielä olemassa.

14. Millaista apua tai tukea seksuaaliväkivallan uhri tarvitsisi?

15. Millaista apua tai tukea seksuaaliväkivallan tekijän olisi hyvä saada?

16. Keneltä ja mistä nuoret ottavat vastaan apua tai tukea?

17. Millaisia auttamistahoja ja -paikkoja pitäisi mielestäsi olla?

Olisiko tarve palveluille, joista saa apua erityisesti seksuaaliväkivaltaan liittyen?

18. Mitä kautta haluaisit löytää tietoa auttamistahoista ja -paikoista?

Esim. nuorten käyttämät somekanavat, pelit, koulu, nettisivut, elokuvat aiheesta, esitteet...

Muuta

19. Mitä muuta haluaisit kysyä tai kertoa?

Kiitos vastauksistasi!

VÄRITYSKUVA

Halutessasi voit värittää tätä kuvaa samalla kun vastaat kyselyyn.

